

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Δειγματικό
Υποστηρικτικό Υλικό
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΜΕΡΟΣ Β'

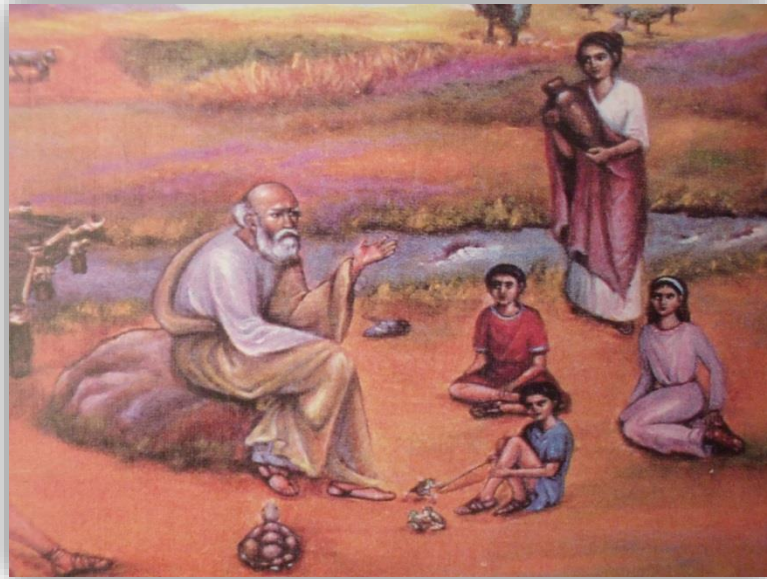

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Δειγματικό
Υποστηρικτικό Υλικό
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ (ΜΕΡΟΣ Β')

2018 - 2019

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Συγγραφική ομάδα:

Νίκη Χριστοδούλου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων
Νεκταρία Ιωάννου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων
Σοφία Δημητρίου, Φιλολόγος
Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων
Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Συντονισμός εργασιών:

Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Εποπτεία:

Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
Σύνδεσμος Επιθεωρήτρια για τα Αρχαία Ελληνικά
Πάυλος Δαπόλας, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
Ζωή Πολυδώρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Επιστημονική εποπτεία:

Ιωάννης Καζάζης, Ομότιμος Καθηγητής Κλασικής Φιλολογίας, Αριστοτελείου
Πανεπιστημίου, Πρόεδρος του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας
Δρ Μαρία Οικονομίδου, πρώην ΠΛΕ

Σχεδιασμός εξωφύλλου:

Χρύσης Σιαμμάς, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Επιμέλεια έκδοσης:

Μαρίνα Άστρα Ιωάννου, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Συντονισμός έκδοσης:

Χρίστος Παρπούνας, Συντονιστής Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Δειγματική έκδοση: 2017

Δειγματική έκδοση: 2018

Εκτύπωση: Hermes Media Press Ltd

© ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ISBN: 978-9963-54-160-7

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναπαραγωγή οποιοδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου/διδακτικού υλικού που καλύπτεται από πνευματικά δικαιώματα (copyright) ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού / Υ.Α.Π.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χρήση του αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς, στο πλαίσιο των μαθημάτων στα σχολεία.

Στο εξώφυλλο χρησιμοποιήθηκε ανακυκλωμένο χαρτί σε ποσοστό τουλάχιστον 50%, προερχόμενο από διαχείριση απορριμμάτων χαρτιού. Το υπόλοιπο ποσοστό προέρχεται από υπεύθυνη διαχείριση δασών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

9

A. ΚΕΙΜΕΝΟ: *Το άρμα του Ήλιου*

B. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

Παραγωγή και σύνθεση: ρ. πέμπω

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

I. Παρακείμενος και Υπερσυντέλικος βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής φωνής

II. Απαρέμφατο Παρακειμένου βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής φωνής

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

19

A. ΚΕΙΜΕΝΟ: *Το θλιβερό τέλος ενός τυράννου*

B. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

Παραγωγή και σύνθεση: ουσ. πόλις

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

I. Παρακείμενος και Υπερσυντέλικος βαρύτονων ρημάτων μέσης φωνής

II. Απαρέμφατο Παρακειμένου βαρύτονων ρημάτων μέσης φωνής

Δ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ

I. Σύνταξη του ρήματος (μεταβατικά και αμετάβατα, μονόπτωτα και δίπτωτα)

II. Αντικείμενο (άμεσο – έμμεσο – σύστοιχο)

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

31

Φτιάχνω τις αποσκευές μου για την Γ' τάξη

A. ΡΗΜΑ

I. Ενεστώτας, Παρατατικός, Μέλλοντας, Αόριστος,

Παρακείμενος και Υπερσυντέλικος ενεργητικής και μέσης φωνής βαρύτονων ρημάτων

II. Απαρέμφατο Ενεστώτα, Μέλλοντα, Αορίστου και Παρακειμένου ενεργητικής και μέσης φωνής

III. Το ρήμα είμι στον Ενεστώτα, στον Παρατατικό και στον Μέλλοντα και τα απαρέμφατα Ενεστώτα και Μέλλοντα

B. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ

A' και B' κλίση

Γ. ΕΠΙΘΕΤΟ

Δευτερόκλιτα επίθετα

Δ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

Ρήμα και Υποκείμενο

Ρήμα (μονόπτωτο- δίπτωτο), Αντικείμενο (άμεσο και έμμεσο)

Ε. ΠΝΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝΟΙ

ΣΤ. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

47

A. ΚΕΙΜΕΝΟ: *Ηλιος και βάτραχοι* (προαιρετική επεξεργασία)

B. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Γ. ΕΝΑ ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ

Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

51

A. ΚΕΙΜΕΝΟ: «*Μηδένα πρό του τέλους μακάριζε*» (προαιρετική επεξεργασία)

B. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Γ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Δ. ΕΝΑ ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ

Ε. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

61

Λεξιλόγιο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

63

Συντομογραφίες που συνοδεύουν την κατά κώλα γραφή

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

A. ΚΕΙΜΕΝΟ: Το άρμα του Ήλιου

B. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

Παραγωγή και σύνθεση: ρ. πέμπω

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

I. Παρακείμενος και Υπερσυντέλικος βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής φωνής

II. Απαρέμφατο Παρακειμένου βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής φωνής

A. ΚΕΙΜΕΝΟ: Το άρμα του Ήλιου

Εισαγωγικό σημείωμα:

Ο Λουκιανός γεννήθηκε γύρω στο 120 π.Χ. Αρέσκονταν στις φανταστικές αφηγήσεις και στη διακωμώδηση της εποχής του. Στο απόσπασμα που ακολουθεί ο Δίας κατηγορεί τον Ήλιο, γιατί εμπιστεύτηκε το άρμα του στον γιο του Φαέθοντα, με αποτέλεσμα να προκληθούν πολλές καταστροφές στη γη.

Οἷα πεποίηκας, ὦ Τιτάνων κάκιστε; Ἀπολώλεκας τὰ ἐν τῇ γῆ ἅπαντα, μεираκίῳ ἀνοήτῳ πιστεύσας τὸ ἄρμα, ὃς τὰ μὲν κατέφλεξε πρόσγειος ἐνεχθείς, τὰ δὲ ὑπὸ κρύους διαφθαρῆναι ἐποίησε πολὺ αὐτῶν ἀποσπᾶσας τὸ πῦρ, καὶ ὄλωσ οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνετάραξε καὶ ξυνέχεε, καὶ εἰ μὴ ἐγὼ [...] κατέβαλον αὐτὸν τῷ κεραυνῷ, οὐδὲ λείψανον ἀνθρώπων ἐπέμεινεν ἄν' τοιοῦτον ἡμῖν τὸν καλὸν ἠνίοχον καὶ διφρηλάτην ἐκπέπομφας.

Λουκιανού Θεῶν Διάλογοι, 24 (25)

Μεταγραφή κειμένου σε νοηματικές ενότητες

- ❖ Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Οἷα πεποίηκας, ᾧ Τιτάνων κάκιστε;	α-πρότ
Απολώλεκας τὰ ἐν τῇ γῆ ἅπαντα, μειρακίῳ ἀνοήτῳ πιστεύσας τὸ ἄρμα, ὅς τὰ μὲν κατέφλεξε πρόσγειος ἐνεχθείς, τὰ δὲ ὑπὸ κρύους διαφθαρῆναι ἐποίησε πολὺ αὐτῶν ἀποσπάσας τὸ πῦρ, καὶ ὄλωσ οὐδὲν ὅτι οὐ ξυνετάρραξε καὶ ξυνέχεε,	α-πρότ μτχ φρ(επιρ) ὅς(αναφ)-πρότ μτχ φρ(επιρ) ὅς(αναφ)-πρότ μτχ φρ(επιρ)
καὶ εἰ μὴ ἐγὼ [...] κατέβαλον αὐτὸν τῷ κεραυνῷ, οὐδὲ λείψανον ἀνθρώπων ἐπέμεινεν ἄν· τοιούτον ἡμῖν τὸν καλὸν ἠνίοχον καὶ διφρηλάτην ἐκπέπομφας.	ὅς(αναφ)-πρότ εἰ (υποθ)-πρότ α-πρότ α-πρότ

Λεξιλόγιο:

οἷα	τι
ἀπολώλεκας < ἀπόλλυμι	έχεις καταστρέψει
μειράκιον	νεαρό παιδί
ἐνεχθείς < φέρω	γιατί πλησίασε
δίφρος	πολεμικό άρμα , άμαξα, σκαμνί
διφρηλάτης	αρματηλάτης
ἐκπέπομφας < ἐκπέμπω	έχεις στείλει έξω

Ερωτήσεις κατανόησης

- (α) Πώς αιτιολογείται η αυστηρότητα των λόγων του Δία προς τον Ήλιο;
- (β) Να συγκρίνετε τη συμπεριφορά του Δία στο κείμενο του Λουκιανού με τη συμπεριφορά των θεών στο έπος του Ομήρου και να αναφέρετε ομοιότητες και διαφορές (με τη μορφή παρουσίασης).

Ασκήσεις κατανόησης και μετάφρασης

1. Στο πλαίσιο παρατίθενται αρχαιοελληνικές λέξεις συνώνυμες με ορισμένες λέξεις του κειμένου. Να επιλέξετε την κατάλληλη λέξη, για να συμπληρώσετε τα κενά στο πιο κάτω απόσπασμα του κειμένου.

ψύχους, χείριστε, τούτων, κατέκαυσε, παιδίω

Οἷα πεποίηκας, ᾧ Τιτάνων ; Απολώλεκας τὰ ἐν τῇ γῆ
ἅπαντα, ἀνοήτω πιστεύσας τὸ ἄρμα, ὅς τὰ μὲν
..... πρόσγειος ἐνεχθείς, τὰ δὲ ὑπὸ
διαφθαρῆναι ἐποίησε πολὺν ἀποσπάσας τὸ πῦρ...

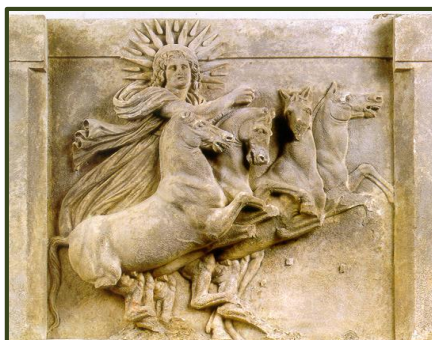
2. Πώς θα μεταφράζατε τη μετοχή «πιστεύσας» και γιατί;

- (α) γιατί πίστεψες
- (β) γιατί εμπιστεύτηκες
- (γ) αν και πίστεψες
- (δ) αν και εμπιστεύτηκες

3. «εἰ μὴ ἐγὼ κατέβαλον αὐτὸν τῷ κεραυνῷ, οὐδὲ λείψανον ἀνθρώπων ἐπέμεινεν ἄν»

Πώς θα μεταφράζατε αυτόν τον υποθετικό λόγο του κειμένου;

- (α) αν εγώ δεν τον καταρρίψω με τον κεραυνό, δεν θα μείνει ούτε απομεινάρι ανθρώπων
- (β) αν εγώ δεν τον είχα καταρρίψει με κεραυνό, δεν θα είχε μείνει ούτε απομεινάρι ανθρώπων
- (γ) αν εγώ δεν τον κατέρριπτα με κεραυνό, δεν θα έμενε ούτε απομεινάρι ανθρώπων

B. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

έκπέπομφας < εκ + πέμπω (= πέμπω, στέλνω), θ. πεμπ-, πομπ-

(α) Να σχηματίσετε απλές και σύνθετες λέξεις από το ρ. πέμπω.

Απλές λέξεις	Σύνθετες λέξεις
π.χ. πομπή, πομπός	π.χ. ραδιοπομπός, αποδιοπομπαίος
.....
.....
.....
.....

(β) Να σχηματίσετε ονοματικά σύνολα, αντιστοιχίζοντας τις λέξεις της Α' στήλης με τις κατάλληλες λέξεις στη Β' στήλη. Μια λέξη στη Β' στήλη περισσεύει. Στη συνέχεια, από τα ονοματικά σύνολα που θα προκύψουν να επιλέξετε τρία (3) και να σχηματίσετε ολοκληρωμένες προτάσεις στο τετράδιό σας.

Α' στήλη		Β' στήλη	
1	εκπομπή	α	αυτοκινήτων
2	τηλεοπτικός	β	έγγραφο
3	πομπώδες	γ	θέματος
4	παραπομπή	δ	προπομπός
5	πομπή	ε	καυσαερίων
6	παραπεμπτικό	στ	πομπός
		ζ	ύφος

1		2		3		4		5		6	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--

(γ) Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις, επιλέγοντας την ορθή λέξη από τα ζεύγη λέξεων που βρίσκονται στην παρένθεση.

(i) Ο ανακριτής (παρέπεμψε, ανέπεμψε) τον κατηγορούμενο σε δίκη.

(ii) Παλαιότερα (ανέπεμπαν, διαπόμπευαν) δημόσια τους προδότες.

(iii) Το πλοίο, πριν βυθιστεί, (εξέπεμψε, παρέπεμψε) σήμα κινδύνου.

(iv) Κρίθηκε αναγκαία η άμεση (εκπομπή, αποπομπή) του από την υπηρεσία.

(v) Στη Θεία Λειτουργία (αναπέμπονται, προπέμπονται) ευχές για τη σωτηρία του κόσμου.

Σχηματίστε το α' πρόσωπο του Παρακειμένου των πιο κάτω ρημάτων, φτιάχνοντας σωστά τον αναδιπλασιασμό, όπως το παράδειγμα:

	Αναδιπλασιασμός	Θέμα	Χρονικός χαρακτήρας και κατάληξη
λύω	λέ	λυ	κα
βασιλεύω			
κινδυνεύω			
κρούω			

Ας θυμηθούμε...

τις διάφορες μορφές αναδιπλασιασμού (Γ.Α.Ε., σ. 158-160, § 270-272)

I. Η επανάληψη του αρχικού συμφώνου + ε

(α) Όταν το ρήμα αρχίζει από σύμφωνο εκτός του ρ.

π.χ. λύω → λέ-λυκα

πείθω → πέ-πεικα

κινδυνεύω → κε-κινδύνευκα

(β) Όταν το ρήμα αρχίζει από χ, φ, θ (δασέα σύμφωνα), τα οποία τρέπονται σε κ, π, τ (ψιλά).

χ → κ, π.χ. χορεύω → κε-χόρευκα

φ → π, π.χ. φυτεύω → πε-φύτευκα

θ → τ, π.χ. θεραπεύω → τε-θεράπευκα

(γ) Όταν το ρήμα αρχίζει από δύο σύμφωνα, από τα οποία το πρώτο είναι άφωνο (κ, γ, π, β, τ, δ) και το δεύτερο υγρό ή ένρινο (μ, ν, λ, ρ).

π.χ. γράφω → γέ-γραφα

βλάπτω → βέ-βλαφα

πράττω → πέ-πραχα

II. Η συλλαβική αύξηση

(α) Όταν το ρήμα αρχίζει από διπλό σύμφωνο (ζ, ξ, ψ).

π.χ. ζωμεύω (= μαγειρεύω) → έ-ζώμευκα

ξενίζω (= περιποιούμαι ξένους) → έ-ξένικα

ψαύω (= αγγίζω) → έ-ψαυκα

(β) Όταν το ρήμα αρχίζει από ρ.

π.χ. ρίπτω → έ-ρριφα

Αφωνόληκτα ρήματα

Ο πιο κάτω πίνακας περιλαμβάνει ρήματα που ανήκουν στην κατηγορία των αφωνολήκτων, τα οποία, όπως έχουμε μάθει, διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: τα οδοντικόληκτα, τα χειλικόληκτα και τα ουρανικόληκτα. Αφού μελετήσετε από τη *Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής* (σ. 184-185, § 296), να συμπληρώσετε τα κενά στον πιο κάτω πίνακα.

Κατηγορία	Ενεστώτας	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Συμπέρασμα
Οδοντικόληκτα	πείθω	πέπεικα	ἔπεπείκειν	θ, δ → κ
	φράζω (θ. φραδ-)			
	σώζω (θ. σώδ-)			
	γυμνάζω (θ. γυμναδ-)			
	κομίζω (θ. κομιδ-)			
Χειλικόληκτα	βλάπτω (θ. βλαβ-)	βέβλαφα	ἔβεβλάφειν	β, π, φ → φ
	πέμπω			
	γράφω			
	κόπτω			
Ουρανικόληκτα	διώκω	δεδίωχα	ἔδεδιώχαιν	γ, κ, χ → χ
	διδάσκω(θ. διδαχ-)			
	πράττω (θ. πραγ-)			
	φυλάττω (θ. φυλακ-)			
	τάττω (θ. ταγ-)			

Πρακτικός κανόνας:

☞ Τα ρήματα που σχηματίζουν Μέλλοντα σε **-σω** και Αόριστο σε **-σα**, σχηματίζουν Παρακείμενο σε και Υπερσυντέλικο σε

☞ Τα ρήματα που σχηματίζουν Μέλλοντα σε **-ψω** και Αόριστο σε **-ψα**, σχηματίζουν Παρακείμενο σε και Υπερσυντέλικο σε

☞ Τα ρήματα που σχηματίζουν Μέλλοντα **-ξω** και Αόριστο σε **-ξα**, σχηματίζουν Παρακείμενο σε και Υπερσυντέλικο σε

Ασκήσεις για την οριστική Παρακειμένου και Υπερσυντελικού

1. Αφού θυμηθείτε την κλίση του Παρακειμένου και Υπερσυντελικού (Γ.Α.Ε., σ.164, §277), να μεταφέρετε τα πιο κάτω ρήματα στον Παρακειμένο και στον Υπερσυντέλικο χωρίς να αλλάξετε το πρόσωπο και τον αριθμό.

Ρήματα	Παρακειμένος	Υπερσυντέλικος
γυμνάζω		
διώκεις		
τάττει		
γράφομεν		
φυλάττετε		
βλάπτουσιν		

2. Να αντικαταστήσετε τον Παρακειμένο με Υπερσυντέλικο και αντίστροφα.

- (α) Οὔτοι τοῖς θεοῖς ἐτεθύκεσαν. (.....)
- (β) Σόλων νόμους ἐγεγράφει. (.....)
- (γ) Οἱ στρατιῶται τοὺς πολεμίους δεδιώχασιν. (.....)
- (δ) Αἰσωπος μύθους γέγραφε. (.....)
- (ε) Ἡ ὄντως χήρα ἤλπικεν ἐπὶ Θεόν. (.....)

II. Απαρέμφατο Παρακειμένου βαρύτωνων ρημάτων ενεργητικής φωνής (Γ.Α.Ε., σ. 167, § 277)

Καταλήξεις απαρεμφάτου Παρακειμένου στην ενεργητική φωνή:

Κατηγορίες	Καταλήξεις	Παραδείγματα
Φωνηεντόληκτα	-κ-έναι	λελυκέναι
Οδοντικόληκτα	-κ-έναι	πεπεικέναι
Χειλικόληκτα	-φ-έναι	γεγραφέναι
Ουρανικόληκτα	-χ-έναι	πεπραχέναι

Άσκηση

Να σχηματίσετε τα ακόλουθα απαρέμφατα.

Ρήματα	Απαρέμφατο Παρακ. ε.φ.
πιστεύω	
φυτεύω	
βλάπτω	
διώκω	

Παρατήρηση:
 ➤ Το απαρέμφατο Παρακειμένου διατηρεί τον αναδιπλασιασμό.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ: Το θλιβερό τέλος ενός τυράννου

Β. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ:

Παραγωγή και σύνθεση: ουσ. πόλις

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

I. Παρακείμενος και Υπερσυντέλικος βαρύτονων ρημάτων μέσης φωνής

II. Απαρέμφατο Παρακειμένου βαρύτονων ρημάτων μ.φ.

Δ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ

I. Σύνταξη του ρήματος (μεταβατικά και αμετάβατα, μονόπτωτα και δίπτωτα)

II. Αντικείμενο (άμεσο – έμμεσο – σύστοιχο)

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ: Το θλιβερό τέλος ενός τυράννου

Εισαγωγικό σημείωμα:

Ο Κλαύδιος Αιλιανός στο έργο του *Ποικίλη Ιστορία* παρουσιάζει ιστορίες ηθικολογικού περιεχομένου. Στο απόσπασμα που ακολουθεί αναφέρεται στην ακραία μετάπτωση της τύχης του τυράννου των Συρακουσών Διονυσίου Β'. Οι Συρακούσες ήταν πόλη στη Σικελία (που λεγόταν Μεγάλη Ελλάδα) και ήταν αποικία της Κορίνθου. Οι πολίτες κάλεσαν τη μητρόπολη Κόρινθο να ρίξει τον Διονύσιο Β' από την εξουσία και να τους απαλλάξει από τον τύραννο. Με στρατιωτική δύναμη οι Κορίνθιοι έριξαν το καθεστώς του Διονυσίου και έστειλαν τον ίδιο στην Κόρινθο.

Διονύσιος ὁ δεύτερος τὴν ἀρχὴν εἶχεν εὖ μάλα περιπεφραγμένην. Ναῦς μὲν ἐκέκτητο οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακοσίων, πεζῶν δὲ δύναμιν ἐς δέκα μυριάδας, ἵππεις δὲ ἑννεακισχιλίους. Ἡ δὲ πόλις τῶν Συρακοσίων λιμέσιν ἐκεκόσμητο μεγίστοις, καὶ τείχος αὐτῇ περιεβέβλητο ὑψηλότατον. [...] Εἶχε δὲ καὶ συμμάχους παμπόλλους. Καὶ τούτοις ἐπιθαρρῶν ὁ Διονύσιος ἀδάμαντι δεδεμένην ᾤετο τὴν ἀρχὴν κεκτῆσθαι. Ἄλλ' οὕτως γε εἶδε καὶ τοὺς υἱοὺς βιαίως ἀποσφαγέοντας καὶ τὰς θυγατέρας ἀναιρεθείσας. Οὐδεὶς δὲ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ταφῆς τῆς νομιζομένης ἔτυχεν. Οἱ μὲν γὰρ ζῶντες κατεκαύθησαν, οἱ δὲ κατατμηθέντες ἐς τὴν θάλατταν ἐξερρίφησαν. [...] Αὐτὸς δὲ ἐν πενίᾳ διάγων κατέστρεψε τὸν βίον γηραιός. [...] Καὶ ἦν δείγμα οὐ τὸ τυχὸν τοῖς ἀνθρώποις ἐς σωφροσύνην καὶ τρόπου κόσμον ἢ τοῦ Διονυσίου ἐς οὕτω ταπεινὰ μεταβολή.

Αἰλιανού *Ποικίλη Ιστορία*, 6.12 (διασκευή)

Μεταγραφή κειμένου σε νοηματικές ενότητες

Διονύσιος ὁ δεύτερος τὴν ἀρχὴν <u>εἶχεν</u> εὖ μάλα <u>περιπεφραγμένην</u> .	α-πρότ
Ναῦς μὲν <u>ἐκέκμητο</u> οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακοσίων, πεζῶν δὲ δύναμιν ἔς δέκα μυριάδας, ἵππεῖς δὲ ἔννεακισχιλίους.	α-πρότ α-πρότ α-πρότ
Ἡ δὲ πόλις τῶν Συρακοσίων λιμέσιν <u>ἐκεκόσμητο</u> μεγίστοις, καὶ τείχος αὐτῇ <u>περιεβέβλητο</u> ὑψηλότατον.	α-πρότ α-πρότ
<u>Εἶχε</u> δὲ καὶ συμμάχους παμπόλλους. Καὶ τούτοις ἐπιθαρρῶν ὁ Διονύσιος ἀδάμαντι δεδεμένην <u>ᾤετο</u> τὴν ἀρχὴν κεκτῆσθαι.	α-πρότ α-πρότ μτχ φρ(επιρ) α-πρότ
Ἀλλ' οὐτός γε <u>εἶδε</u> καὶ τοὺς υἱοὺς βιαίως ἀποσφαγέοντας καὶ τὰς θυγατέρας ἀναιρεθείσας.	α-πρότ, μτχ φρ(κατηγ) μτχ φρ(κατηγ)
Οὐδεὶς δὲ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ταφῆς τῆς νομιζομένης <u>ἔτυχεν</u> .	μτχ φρ(επιθ) α-πρότ
οἱ μὲν γὰρ ζῶντες <u>κατεκαύθησαν</u> , οἱ δὲ κατατμηθέντες ἔς τὴν θάλατταν <u>ἐξερρίφησαν</u> .	μτχ φρ(επιρ) α-πρότ μτχ φρ(επιρ) α-πρότ
Αὐτὸς δὲ ἐν πενίᾳ διάγων <u>κατέστρεψε</u> τὸν βίον γηραιός.	μτχ φρ(επιρ) α-πρότ
Καὶ ἦν δείγμα οὐ τὸ τυχόν τοῖς ἀνθρώποις ἔς σωφροσύνην καὶ τρόπου κόσμον ἢ τοῦ Διονυσίου ἔς οὕτω ταπεινὰ μεταβολή.	α-πρότ

Δραστηριότητα προ της μετάφρασης του κειμένου

Λεξιλόγιο:

εὖ μάλα	πολύ καλά
περιπεφραγμένην < περιφράσσομαι	προστατευμένη
περιεβέβλητο < περιβάλλομαι	εἶχε κτιστεί γύρω
ἐπιθαρρῶν < ἐπιθαρρέω-ᾶ	έχοντας εμπιστοσύνη
ᾤετο < οἶομαι	πίστευε
ἀδάμαντι δεδεμένην < δέομαι-δοῦμαι	ὅτι κατέχει την εξουσία δεμένη με
τὴν ἀρχὴν κεκτῆσθαι < κτάωμαι- κτῶμαι	διαμάντι (δηλ. πολύ σταθερή)
ἀναιρεθείσας < ἀναιρέομαι-οὔμαι	να εκτελούνται
ἐν πενίᾳ διάγων < διάγω	τελείωσε τη ζωή του μες τη φτώχεια
ἔς τρόπον κόσμον	για την καλή συμπεριφορά

Να συμπληρώσετε τον πιο κάτω πίνακα με λέξεις από το αρχαίο κείμενο:

Θετικά στοιχεία / Πλεονεκτήματα, που είχε ο Διονύσιος κατά την εξουσία του.	Αρνητικά στοιχεία / Συμφορές, που βρήκαν τον Διονύσιο, όταν έχασε την εξουσία.

Ερωτήσεις κατανόησης

(α) Από πού αντλούσε ο Διονύσιος τη σιγουριά για την εξουσία του; Να εντοπίσετε τις σχετικές φράσεις στο κείμενο της Ενότητας.

(β) Ποιες συμφορές γνώρισε ο Διονύσιος στη διάρκεια της ζωής του;

(γ) Ποιο είναι το επιμύθιο της ιστορίας που αφηγείται ο Αιλιανός; Να το εντοπίσετε στο κείμενο.

(δ) Ποια άλλα παραδείγματα ανθρώπων γνωρίζετε που είχαν παρόμοια κατάληξη με εκείνη του Διονυσίου;

Ασκήσεις κατανόησης και μετάφρασης

1. Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τα στοιχεία που συνθέτουν τη δύναμη του Διονυσίου των Συρακουσών. Να τον συμπληρώσετε με τις λέξεις που λείπουν, αντιγράφοντάς τες από το κείμενο.

Στοιχεία που συνθέτουν τη δύναμη του Διονυσίου	
1 οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακοσίων
2 δύναμιν
3 ἐννεακισχιλίους
4 μεγίστους
5 ὑψηλότατον

2. Να αντιστοιχίσετε τους ρηματικούς τύπους του κειμένου με το α' πρόσωπο ενικού αριθμού του ρήματος από το οποίο προέρχονται. Ένα ρήμα στη δεξιά στήλη περισσεύει.

Α' στήλη		Β' στήλη	
1	ἐκέκτητο	α	κατακαίομαι
2	ἐκεκόσμητο	β	κτῶμαι
3	κατεκαύθησαν	γ	κατατέμνω
4	ἐξεῤῥόφησαν	δ	κοσμοῦμαι
		ε	ἐκρίπτομαι

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

3. Να σημειώσετε δίπλα από κάθε πρόταση αν είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το κείμενο.

	Σ ή Λ;
(α) Διονύσιος ναῦς ἐκέκτητο πλείονας τῶν τετρακοσίων.	
(β) Τὸ τῆς πόλεως τεῖχος ὑψηλότατον ἦν.	
(γ) Διονύσος ὁ δεύτερος συμμάχους οὐκ εἶχε.	
(δ) Αἱ τοῦ Διονυσίου θυγατέρες ταφῆς τῆς νομιζομένης ἔτυχον.	

Β. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

Παραγωγή - Σύνθεση

πόλις, -εως (= πόλη, αστικό κέντρο, πολιτεία, κράτος), θ. πολι-,πολε-

(α) Να σχηματίσετε απλές και σύνθετες λέξεις από το ουσιαστικό πόλις.

Απλές λέξεις	Σύνθετες λέξεις
π.χ. πολίτης, πολιτικός,	π.χ. πολεοδομία, κωμόπολη,
.....
.....
.....
.....

(β) Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων που ακολουθούν με τον κατάλληλο τύπο της λέξης, που είναι στο πλαίσιο. Μια λέξη περισσεύει.

πολιτισμός, ακρόπολη, πόλη, πολίτης, πολιορκώ, συμπολίτης, πολιτικολογώ

(i) Στα αρχαία χρόνια κάθε είχε και μίαν, στην οποία κατέφευγαν οι σε ώρα κινδύνου.

(ii) Οι αρχαίοι Κινέζοι δημιούργησαν έναν σπουδαίο

(iii) Ήταν πάντα καλός και ευγενικός και γι' αυτό πολύ αγαπητός από τους του.

(iv) Οι δημοσιογράφοι με ερωτήσεις τον Υπουργό.

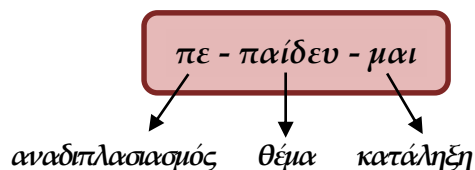
(γ) Να σχηματίσετε ονοματικά σύνολα, αντιστοιχίζοντας τις λέξεις της Α' στήλης με τις κατάλληλες λέξεις στη Β' στήλη. Μια λέξη στη Β' στήλη περισσεύει. Στη συνέχεια, από τα ονοματικά σύνολα που θα προκύψουν να επιλέξετε τρία (3) και να σχηματίσετε ολοκληρωμένες προτάσεις στο τετράδιό σας.

Α' στήλη		Β' στήλη	
1	πολιτικό	α	σχέδιο
2	πολιτιστική	β	άγιος
3	απολίτιστος	γ	συμπεριφορά
4	πολιούχος	δ	πρωτεύουσα
5	πολίτευμα	ε	άνθρωπος
6	πολιτισμένη	στ	δικαίωμα
		ζ	δημοκρατικό

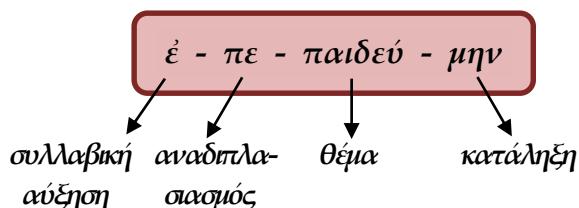
1		2		3		4		5		6	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--

**Ι. Σχηματισμός
Οριστικής Παρακειμένου και Υπερσυντελικού
βαρύτονων ρημάτων μέσης φωνής (Γ.Α.Ε. σ. 168, § 278)**

1. (α) Η οριστική Παρακειμένου μ.φ. σχηματίζεται όπως και στην ενεργητική φωνή, με διαφορετικές όμως καταλήξεις:

(β) Ας παρατηρήσουμε πώς σχηματίζεται η οριστική Υπερσυντελικού μ.φ.

2. Να αντιγράψετε τους τύπους των ρημάτων ανάλογα με τον χρόνο στον οποίο βρίσκονται και να τους τοποθετήσετε με τη σειρά.

-Σὺ ἄριστα πεπαίδευσαι ὑπὸ τοῦ Σωκράτους.

-Οἱ παῖδες ἐμοῦ πεπαίδευνται καὶ πρὸς λιμὸν καὶ δίψαν ἀντέχειν.

-Βλέπων εἰς τὰ τῶν ἄλλων δεινὰ πεπαίδευμαι.

-Ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἐξ ἀρχῆς πεπαίδευσθε τοὺς μὲν ἄρχοντας σέβεσθαι, τοῖς δ' ἄρχουσι πείθεσθαι.

-Ὁ μαθητὴς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου πεπαίδευται.

-Ἡμεῖς πεπαιδευόμεθα ὑπὸ τῶν σοφιστῶν.

Παρακείμενος μ.φ.	
ἐγὼ	
σὺ	
οὗτος	
ἡμεῖς	
ὕμεῖς	
οὗτοι	

- Οἱ παῖδες ἐμοῦ **ἐπεπαιδεύοντο** καὶ πρὸς λιμὸν καὶ δίψαν ἀντέχουν.
- Σὺ ἄριστα **ἐπεπαιδεύομαι** ὑπὸ τοῦ Σωκράτους.
- Ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἐξ ἀρχῆς **ἐπεπαιδεύεσθε** τοὺς μὲν ἄρχοντας σέβεσθαι, τοῖς δ' ἄρχουσι πείθεσθαι.
- Ὡμεῖς **ἐπεπαιδεύμεθα** ὑπὸ τῶν σοφιστῶν.
- Βλέπων εἰς τὰ τῶν ἄλλων δεινὰ **ἐπεπαιδεύμην**.
- Ὁ μαθητὴς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου **ἐπεπαιδεύτο**.

Υπερσυντέλικος μ.φ.	
ἐγὼ	
σὺ	
οὗτος	
ἡμεῖς	
ὕμεῖς	
οὗτοι	

3. Να κλίνετε το ρ. **λύομαι** στον Παρακείμενο και Υπερσυντέλικο.

Πρόσωπα	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
ἐγὼ		
σὺ		
οὗτος		
ἡμεῖς		
ὕμεῖς		
οὗτοι		

4. Να γράψετε τα πιο κάτω **αφωνόληκτα** ρήματα στον Παρακείμενο και Υπερσυντέλικο μέσης φωνῆς, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές που πρέπει να κάνετε, ανάλογα με τον χαρακτήρα των ρημάτων.

Κατηγορία	Ενεστώτας μ.φ.	Παρακείμενος μ.φ.	Υπερσυντέλικος μ.φ.
Οδοντικόληκτα	πείθομαι	πέπεισμαι	ἐπεπέισμην
	ψεύδομαι	ἔψευσμαι	
	σώζομαι		
	γυμνάζομαι		
	φράζομαι	πέφρασμαι	
Χειλικόληκτα	γράφομαι	γέγραμμαι	ἐγεγράμμην
	θλίβομαι		
	βλάπτομαι		
	κόπτομαι		
Ουρανικόληκτα	διώκομαι	δεδίωγμαι	ἐδεδιώγμην
	διδάσκομαι		
	πλέκομαι		
	φυλάττομαι		
	τάττομαι		

☞ Πρακτικός κανόνας:

Τα ρήματα που σχηματίζουν Μέλλοντα σε **-σω** και Αόριστο σε **-σα**, σχηματίζουν στη μέση φωνή Παρακείμενο σε και Υπερσυντέλικο σε, όσα σχηματίζουν Μέλλοντα σε **-ψω** και Αόριστο σε **-ψα**, σχηματίζουν Παρακείμενο σε και Υπερσυντέλικο σε και όσα σχηματίζουν Μέλλοντα σε **-ξω** και Αόριστο σε **-ξα**, σχηματίζουν Παρακείμενο σε και Υπερσυντέλικο σε

5. Με βάση τις μεταβολές στις καταλήξεις, η οριστική Παρακειμένου και Υπερσυντελικού μέσης φωνής των αφωρόληκτων ρημάτων κλίνεται ως εξής (Γ.Α.Ε. σ. 186, §§ 298-299):

Χρόνοι	Οδοντικόληκτα		Χειλικόληκτα	Ουρανικόληκτα
Παρακείμενος	Μεταβολές	θ, δ + μ = σμ (ο οδοντικός χαρακτήρας είτε τρέπεται σε σ, είτε αποβάλλεται)	β, π, φ + μ = μμ β, π, φ + σ = ψ β, π, φ + τ = πτ β, π, φ + σθ = φθ	γ, κ, χ + μ = γμ γ, κ, χ + σ = ξ γ, κ, χ + τ = κτ γ, κ, χ + σθ = χθ
		πέπεισμαι πέπεισαι πέπεισται πεπείσμεθα πέπεισθε πεπεισμένοι εισί(ν)	γέγραμμαι γέγραψαι γέγραπται γεγράμμεθα γέγραφθε γεγραμμένοι εισί(ν)	πέπραγμαι πέπραξαι πέπρακται πεπράγμεθα πέπραχθε πεπραγμένοι εισί(ν)
Υπερσυντέλικος		έπεπέισμην έπέπεισο έπέπειστο έπεπείσμεθα έπέπεισθε πεπεισμένοι ήσαν	έγεγράμμην έγέγραψο έγέγραπτο έγεγράμμεθα έγέγραφθε γεγραμμένοι ήσαν	έπεπράγμην έπέπραξο έπέπρακτο έπεπράγμεθα έπέπραχθε πεπραγμένοι ήσαν

Σημείωση:

☞ Το γ' πληθ. οριστικής Παρακειμένου και Υπερσυντελικού των αφωρόληκτων ρημάτων σχηματίζεται κατά κανόνα περιφραστικά:

- Παρακείμενος: μετοχή Παρακειμένου + γ' πληθ. Ενεστώτα ρ. είμι
- Υπερσυντέλικος: μετοχή Παρακειμένου + γ' πληθ. Παρατατικού ρ. είμι

6. Να αντικαταστήσετε τον Παρακείμενο με Υπερσυντέλικο και αντίστροφα.

- (α) Ἡμεῖς πρὸ τοῦ ἔργου ἐβεβουλεύμεθα. (.....)
- (β) Ἡμεῖς πεπαιδευέμεθα ὑπὸ τοῦ διδασκάλου. (.....)
- (γ) Ὁ κόσμος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἄριστα τέτακται. (.....)
- (δ) Ἀγαθὴ συνειδήσει πεπολίτευμαι. (.....)
- (ε) Βαβυλῶν ἐτετείχιστο ὡς οὐδεμία ἄλλη πόλις τῶν τότε. (.....)

**II. Απαρέμφατο Παρακειμένου βαρύτονων ρημάτων μέσης φωνής
(Γ.Α.Ε., σ. 169, § 278)**

Καταλήξεις απαρεμφάτου Παρακειμένου στη μέση φωνή		
Κατηγορίες	Καταλήξεις	Παραδείγματα
Φωνηεντόληκτα	-σθαι	λελύσθαι
Οδοντικόληκτα	-σθαι	πεπείσθαι
Χειλικόληκτα	-φθαι	γεγράφθαι
Ουρανικόληκτα	-χθαι	πεπρᾶχθαι

Παρατηρήσεις:

☞ Το απαρέμφατο Παρακειμένου της μέσης φωνής διατηρεί τον **αναδιπλασιασμό** και τονίζεται πάντοτε στην **παραλήγουσα**.

Να γράψετε το **απαρέμφατο Παρακειμένου** μέσης φωνής των πιο κάτω ρημάτων.

Ρήματα	Απαρέμφατο
πορεύομαι	
θύομαι	
συμβουλεύομαι	

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ

I. Σύνταξη του ρήματος (μεταβατικά και αμετάβατα, μονόπτωτα και δίπτωτα) (Σ.Α.Ε.Γ. σ. 52-62, § 68-79)

II. Αντικείμενο (άμεσο – έμμεσο – σύστοιχο)

1. (α) Να διαβάσετε την πιο κάτω φράση του κειμένου.

Διονύσιος είχε συμμάχους.

(β) Τίς είχε; (= υποκείμενο)

(γ) Τί είχε;

Το πρόσωπο, ζώο ή πράγμα που δέχεται την ενέργεια του ρήματος λέγεται γιατί **ἀντί** – **κεῖται** (βρίσκεται απέναντι). Στα Αρχαία Ελληνικά βρίσκεται σε μία από τις **πλάγιες πτώσεις** (γενική, δοτική, αιτιατική), αλλά **ποτέ** σε **ονομαστική** και απαντά στην ερώτηση «**ποιον / ποια / τι + ρήμα**».

2. (α) Να υπογραμμίσετε **τα αντικείμενα** στα πιο κάτω παραδείγματα.

(i) Οὗτος ἐγέωργει.

(ii) Ὁ ἵππος τρέχει.

(iii) Ὁ παῖς χορεύει.

(iv) Διονύσιος ναῦς ἐκέκτητο.

(v) Οὐδείς ταφῆς ἔτυχε.

(vi) Σὺ θεραπεύεις τὸν ἀγρόν.

(β) Τι παρατηρεῖτε;

.....
.....

Όταν η ενέργεια του υποκειμένου **δεν μεταβαίνει** σε κάποιο άλλο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, το ρήμα λέγεται

Όταν η ενέργεια του υποκειμένου **μεταβαίνει** σε κάποιο άλλο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, το ρήμα λέγεται

3. Να παρατηρήσετε τα πιο κάτω παραδείγματα μεταβατικών ρημάτων και να σημειώσετε τις πτώσεις στις οποίες συναντάται το αντικείμενό τους.

(i) Ὁ διδάσκαλος διδάσκει **τὴν ἀλήθειαν**.

(ii) Ἄπτομαι **τοῦ ἱματίου**.

(iii) Πείθομαι **τοῖς νόμοις**.

(iv) Ὁ πάππος ἐνέδυσσε **τὸν Κῦρον ἱμάτιον**.

(v) Ἦκουσα **ταῦτα Σωκράτους**.

(vi) Οἱ στρατηγοὶ ἐδίδουσαν **μισθὸν τοῖς στρατιώταις**.

(vii) Μεταδίδοτε **τῶν ἀγαθῶν τοῖς φίλοις**.

Συμπέρασμα:

Στα παραδείγματα (i-iii), το ρήμα συμπληρώνεται με μόνο **ένα** και επομένως με τη χρήση **μιας μόνο πτώσης** και λέγεται

Στα παραδείγματα (iv-vii), το ρήμα συμπληρώνεται με **δύο** και επομένως με τη χρήση **δύο πτώσεων** και λέγεται

4. (α) Με βάση τα προηγούμενα παραδείγματα, να συμπληρώσετε στον πίνακα που ακολουθεί τις πτώσεις, στις οποίες συναντάται το αντικείμενο.

Μονόπτωτα ρήματα	αντικείμενο σε	→	
		→	
		→	
Δίπτωτα ρήματα	αντικείμενο σε	→	+
		→	+
		→	+
		→	+

(β) Στην περίπτωση που έχουμε δίπτωτα ρήματα, δηλαδή ρήματα που συντάσσονται με δύο αντικείμενα, το αντικείμενο στο οποίο μεταβαίνει άμεσα η ενέργεια του ρήματος λέγεται και αυτό στο οποίο μεταβαίνει έμμεσα λέγεται

Παραδείγματα	Άμεσο	Έμμεσο
Διδάσκουσι τούς παῖδας σωφροσύνην.	τούς παῖδας	σωφροσύνην
Οὐκ ἐρωτῶ σε τοῦτο.	σε	τοῦτο
Ἦκουσα ταῦτα Σωκράτους.	ταῦτα	Σωκράτους
Ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις.	τὰ γράμματα	τοῖς φίλοις
Παραχωρῶ σοι τοῦ βήματος.	τοῦ βήματος	σοι

(γ) Με βάση τα προηγούμενα παραδείγματα προκύπτει η διάκριση άμεσου και έμμεσου αντικειμένου ως εξής:

Διάκριση άμεσου και έμμεσου αντικειμένου		
Συνδυασμοί πτώσεων	Άμεσο	Έμμεσο
αιτιατική + αιτιατική	αιτιατική (πρόσωπο)	αιτιατική (πράγμα)
αιτιατική + γενική	αιτιατική	γενική
αιτιατική + δοτική	αιτιατική	δοτική
γενική + δοτική	γενική	δοτική

5. Στα πιο κάτω παραδείγματα να σημειώσετε ποια ρήματα είναι μονόπτωτα (Μ) και ποια δίπτωτα (Δ).

- (α) Οί πολέμοιοι χρήματα ἤτησαν.
- (β) Οί Πέρσαι τούς παῖδας δικαιοσύνην ἐδίδασκον.
- (γ) Ἀγησίλαος ἐφρόντιζε τῶν αἰχμαλώτων.
- (δ) Παρεῖχε σῖτον καὶ οἶνον αὐτοῖς.
- (ε) Πείθομαι τοῖς θεσμοῖς.
- (στ) Ὁ πατήρ κατέλιπεν ἡμῖν πολλὰς οἰκίας.

6. Στις πιο κάτω προτάσεις, αφού υπογραμμίσετε τα αντικείμενα, να αναγνωρίσετε το άμεσο αντικείμενο και το έμμεσο αντικείμενο.

(α) Ὁ στρατηγὸς ἀποστερεῖ ἡμᾶς τὸν μισθόν.

Άμεσο: Ἐμμεσο:

(β) Ἡ μάθησις φέρει ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις.

Άμεσο: Ἐμμεσο:

(γ) Λέγομεν μύθους τοῖς παισὶ.

Άμεσο: Ἐμμεσο:

(δ) Παρεχωρήσατε τῆς ἐλευθερίας Φιλίππῳ.

Άμεσο: Ἐμμεσο:

(ε) Ἐπαυσαν τὸν Τιμόθεον τῆς στρατηγίας.

Άμεσο: Ἐμμεσο:

7. Τι παρατηρεῖτε ὡς πρὸς τὴν σχέση τῶν ῥημάτων μετὰ τὸ ἀντικείμενό του στα πιο κάτω παραδείγματα;

(α) Φυλάττουσι φυλακάς.

(β) Θύει θυσίαν.

.....
.....

Επομένως,

i) τὸ ἀντικείμενο ποῦ ἔχει τὴν ἴδια ρίζα μετὰ τὸ ῥῆμα ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτάται, λέγεται **σύστοιχο ἀντικείμενο**.

ii) σύστοιχο ἀντικείμενο ἔχουμε καὶ στὶς περιπτώσεις ποῦ τὸ ἀντικείμενο παραλείπεται καὶ μένει ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ σε πτώση αἰτιατικῆ, ουδετέρου γένους, π.χ. πράττουσι μεγάλα (ενν. πράγματα), πάσχουσι μέγα (ενν. πάθος), Ἀθηναῖοι πολλὰ (ενν. ἐπιτηδεύματα) ἐν τῷ βίῳ ἐπιτηδεύουσι.

8. Να γράψετε δύο (2) παραδείγματα στα Νέα Ελληνικά με σύστοιχο αντικείμενο.

π.χ. χορεύει χορό, ἔπαθε πολλά

.....
.....

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

Επανάληψη

Φτιάχνω τις αποσκευές μου για την Γ' τάξη.

Τι πρέπει να πάρω μαζί μου:

Α. ΡΗΜΑ

I. Ενεστώτας, Παρατατικός, Μέλλοντας, Αόριστος, Παρακείμενος και Υπερσυντέλικος ενεργητικής και μέσης φωνής βαρύτονων ρημάτων

II. Απαρέμφατο Ενεστώτα, Μέλλοντα, Αορίστου και Παρακειμένου ενεργητικής και μέσης φωνής

III. Το ρήμα είμι στον Ενεστώτα, στον Παρατατικό και στον Μέλλοντα και τα απαρέμφατα Ενεστώτα και Μέλλοντα

Β. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ

Α' και Β' κλίση

Γ. ΕΠΙΘΕΤΟ

Δευτερόκλιτα επίθετα

Δ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

Ρήμα και Υποκείμενο

Ρήμα (μονόπτωτο- δίπτωτο), Αντικείμενο (άμεσο και έμμεσο)

Ε. ΠΝΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝΟΙ

ΣΤ. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Α. ΡΗΜΑ

Ι. Ενεστώτας, Παρατατικός, Μέλλοντας, Αόριστος, Παρακείμενος, Υπερσυντέλικος ενεργητικής και μέσης φωνής

Λύκος λιμώττων περιήει ζητῶν τροφήν. Γενόμενος δὲ κατὰ τινα τόπον, ἤκουσε παιδίου κλαίοντος καὶ γραδὸς λεγούσης αὐτῶ· «Παῦσαι τοῦ κλαίειν· εἰ δὲ μὴ, τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐπιδώσω σε τῷ λύκῳ». Οἰόμενος δὲ ὁ λύκος ὅτι ἀληθεύει ἢ γραδὸς, ἴστατο πολλὴν ἐκδεχόμενος ὥραν. Ὡς δ' ἐσπέρα κατέλαβεν, ἀκούει πάλιν τῆς γραδὸς κολακευούσης τὸ παιδίον καὶ λεγούσης αὐτῶ· «Εἰάν ἔλθῃ ὁ λύκος δεῦρο, φονεύσομεν, ὦ τέκνον, αὐτόν». Ταῦτα ἀκούσας ὁ λύκος ἐπορεύετο λέγων· «Ἐν ταύτῃ τῇ ἐπαύλει ἄλλα μὲν λέγουσιν, ἄλλα δὲ πράττουσιν».

Αἰσώπου Μύθος

1. Να γράψετε τα υπογραμμισμένα ρήματα του κειμένου στο α' πρόσωπο ενικού του Ενεστώτα (στη φωνή που βρίσκονται) και στη συνέχεια να τα μεταφέρετε στους χρόνους που σας ζητούνται.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
ἀκούω			

2. Να κλίνετε το ρήμα φονεύσομεν του κειμένου στους χρόνους που σας ζητούνται.

	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ			
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
ἐγώ				
σὺ				
οὗτος				
ἡμεῖς			φονεύσομεν	
ὕμεῖς				
οὗτοι				

3. Να κλίνετε το ρήμα έπορεύετο του κειμένου στους χρόνους που σας ζητούνται.

	ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ			
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
έγώ				
σύ				
ούτος		έπορεύετο		
ήμεις				
ύμεις				
ούτοι				

4. Θυμηθείτε τον σχηματισμό

(α) του Παρακειμένου: αναδιπλασιασμός + θέμα + κατάληξη

(β) του Υπερσυντελικού: αύξηση + αναδιπλασιασμός + θέμα + κατάληξη
και σχηματίστε τους χρόνους αυτούς των πιο κάτω ρημάτων στη φωνή που βρίσκονται:

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ
λύ-ω		
πείθ-ω		
φυτεύ-ω		
θεραπεύ-ομαι		
γράφ-ομαι		
βλάπτ-ομαι		
πράττ-ω		
ξενίζ-ω		
ρίπτ-ω		
σπουνδάζ-ω		
στρατεύ-ομαι		
κτείν-ω		
άθροίζ-ω		
έλπίζ-ω		
πέμπ-ομαι		
βουλεύ-ομαι		

5. Στις πιο κάτω προτάσεις να αναγνωρίσετε τον χρόνο και τη φωνή του υπογραμμισμένου ρήματος και να το μεταφέρετε στο α' πρόσωπο ενικού του Ενεστώτα στη φωνή που βρίσκεται.

(α) Οὐδείς ἐμὲ πέπεικεν, ὡς ἡ ἀδικία τῆς δικαιοσύνης ὠφελιμώτερον.

(β) Πολλὰ μεθ' ὑμῶν κεκινδυνεύκαμεν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.

(γ) Θύετε Ὀρέστη καὶ Πυλάδῃ ὑμεῖς οἱ Σκύθαι καὶ θεοὺς εἶναι πεπιστεύκατε αὐτούς;

(δ) Τὴν Ἑλλάδα ἐπεπαιδεύκει οὗτος ὁ ποιητής.

(ε) Ἐν τοῖς ὅπλοις παραγενόμενοι τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων συνέδριον ἐκεκωλύκεσαν μετὰ βίας.

(στ) Τὰ κάλλιστα καὶ πάντα τὰ συμφέροντ' ἐπεπρεσβεύκει.

(ζ) Αφικνεῖται ἔς τινα κώμην, ἵνα τῇ προτεραίᾳ ἐστρατοπεδεύκεσαν οἱ τὸν Δαρειῶν ἄγοντες.

(η) Καὶ οὐ πολὺν ἀνήλωσε χρόνον, ἀλλ' εὐθύς ἐπεπείκει.

(θ) Τῶν ποιητῶν Σαπφῶ μάλα ἄνθρωποι τεθαυμάκασι.

(ι) Κροῖσος ἐπεπόμφει εἰς Λακεδαίμονα περὶ συμμαχίας ἐπὶ Κῦρον.

(ια) Ὅν δὲ τρόπον ἐπιχειρεῖν τῷ ἔργῳ ἐβεβουλεύκειν, τοῦτ' ἀκούσατέ μου.

(ιβ) Ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐγὼ πεπολίτευμαι.

(ιγ) Λακεδαιμόνιοι πρὸς φιλοσοφίαν καὶ λόγους ἄριστα πεπαίδευνται.

(ιδ) Ἀκούων μὲν γὰρ δὴ μύθους παλαιοὺς πέπεισμαι.

(ιε) Ἄρτι μὲν ἐπεπαύμην εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶν.

(ιστ) Σὺ δὲ τὰ βελτίω μὲν ὑπὲρ ἡμῶν ἐπέπεισο, σιγῇ δὲ ἔκρυπτες.

**II. Απαρέμφατο Ενεστώτα, Μέλλοντα, Αορίστου, Παρακειμένου
ενεργητικής και μέσης φωνής**

1. (α) Να συμπληρώσετε τον πιο κάτω πίνακα με τα απαρέμφατα των ρημάτων του κειμένου *ἀκούω, φονεύω, πράττω*.

(β) Να κάνετε το ίδιο για τα ρήματα *ἀκούομαι, φονεύομαι, πράττομαι*.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ			
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
<i>ἀκούειν</i>			<i>ἀκηκοέναι</i>
	<i>φονεύσειν</i>		
		<i>πρᾶξαι</i>	

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ			
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
<i>ἀκούεσθαι</i>			
	<i>φονεύσεσθαι</i>		<i>πεφονεῦσθαι</i>
		<i>πράξασθαι</i>	

2. Να συμπληρώσετε τις πιο κάτω προτάσεις με τα απαρέμφατα που σας ζητούνται.

(α) Ὑπῆρχε πᾶσι τούτοις τοῖς ἄρχουσι πρῶτον μὲν ὑπὸ τῶν ἀρχομένων (απαρ. Ενεστώτα του ρ. θεραπεύομαι).

(β) Διὸ καὶ πρῦμναν μὲν κατέπαυσαν (απαρ. Ενεστώτα του ρ. ἀνακροῦμαι).

(γ) Καὶ οἱ μὲν ξυλίνοισι τρίποδας ἔμελλον (απαρ. Μέλλοντα του ρ. κατασκευάζομαι).

(δ) Ἐφασαν δ' αὐτὸν καὶ πρὸ τῶν λόγων παριόντα τοιάδε (απαρ. Αορίστου του ρ. παρακελεύομαι).

(ε) Καὶ ταύτην τὴν ἐπιστολὴν τινες εὖ ἔφασαν (απαρ. Παρακειμένου του ρ. γράφομαι).

(στ) Οἱ βάρβαροι βούλονται τὰς σπονδὰς (απαρ. Ενεστώτα του ρ. λύω).

(ζ) Συμβουλεύει ὑμῖν τὰ τεῖχη (απαρ. Αορίστου του ρ. ἰδρύω).

(η) Ὁ δὲ ὄρκος ἐστὶ τῷ βασιλεῖ κατὰ τοὺς τῆς πόλεως κειμένους νόμους (απαρ. Μέλλοντα του ρ. βασιλεύω).

(θ) Φησὶ μὲν γὰρ ἐγκώμιον περὶ αὐτῆς (απαρ. Παρακειμένου του ρ. γράφω).

III. Το ρήμα εἰμί στον Ενεστώτα, στον Παρατατικό και στον Μέλλοντα και τα απαρέμφατά του

1. Να θυμηθείτε την κλίση του ρήματος εἰμί στον Ενεστώτα, στον Παρατατικό και στον Μέλλοντα, συμπληρώνοντας τις ακόλουθες προτάσεις:

- (α) Μάντις τῶν κακῶν ἐγώ / /
(β) Σὺ καλὸς φίλος / /
(γ) Οὗτος ἄριστος μαθητής / /
(δ) Ἡμεῖς διδάσκαλοι / /
(ε) Ὑμεῖς γενναῖοι στρατιῶται / /
(στ) Οὗτοι σοφοὶ ῥήτορες / /

2. Να συμπληρώσετε με τα απαρέμφατα Ενεστώτα (Ε) ή Μέλλοντα (Μ) του ρήματος εἰμί.

- (α) Νομίζω τὸν φιλόσοφον σοφὸν (Ε) .
(β) Νόμιζε μηδὲν τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον (Ε) .
(γ) Δεῖ ἄρα μὴ μόνον κεκτῆσθαι τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα (Μ) , ἀλλὰ καὶ χρῆσθαι αὐτοῖς.

Β. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ

Α' κλίση ουσιαστικών: αρσενικά σε -ας και -ης,
θηλυκά σε -α και -η

Β' κλίση ουσιαστικών: αρσενικά και θηλυκά σε -ος,
ουδέτερα σε -ον

Λύκος ποτέ, ἄρας πρόβατον ἐκ ποιμνίου, ἐκόμιζεν αὐτὸ εἰς κοίτην. Λέων δὲ αὐτῷ συναντήσας ἀφείλε τὸ πρόβατον. Ὁ δὲ πόρρωθεν σταθεὶς εἶπεν· «Ἀδίκως ἀφείλου τὸ ἐμόν». Ὁ δὲ λέων γελάσας ἔφη· «Σοὶ γὰρ δικαίως ὑπὸ φίλου ἐδόθη;». Τοὺς ἄρπαγας καὶ πλεονέκτας ληστὰς ἔν τινι πταισμάτι κειμένους καὶ ἀλλήλους μεμφομένους ὁ μῦθος ἐλέγχει.

Αἰσώπου Μῦθος

1. Να συμπληρώσετε τον πιο κάτω πίνακα με τις πτώσεις των ουσιαστικών Β' κλίσης του κειμένου.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ον.	<i>ὁ μῦθος</i>		<i>τὸ πρόβατον</i>	
Γεν.		<i>τοῦ φίλου</i>		<i>τοῦ ποιμνίου</i>
Δοτ.				
Αιτ.				
Κλ.				
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ον.				
Γεν.				
Δοτ.				
Αιτ.				
Κλ.				

2. Να συμπληρώσετε τον πιο κάτω πίνακα με τις πτώσεις των ουσιαστικών Α' κλίσης του κειμένου.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Ον.		
Γεν.		
Δοτ.		
Αιτ.		<i>τὴν κοίτην</i>
Κλ.		
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Ον.		
Γεν.		
Δοτ.		
Αιτ.	<i>τούς ληστές</i>	
Κλ.		

3. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με το ουσιαστικό της Α' κλίσης στην πτώση που σας ζητείται:

(α) Ἡ ἡδονὴ ἐστὶ πολλὰκις ἀρχὴ (λύπη, γεν. εν.)

(β) (ἡ ἐλαία, ον. πληθ.) τῆς Ἀθηνᾶς ἱεραὶ ἦσαν.

(γ) (ἡ δόξα, γεν. εν.) αἰτία ἢ ἀνδρεία ἐστίν.

- (δ) Μὴ φεῦγε..... (ἡ πενία, αιτ. εν.), ἀλλ' (ἀδικία, αιτ. πλ.)
 (ε) (ὁ νεανίας, δοτ. πληθ.) πρέπει εὐκοσμία.
 (στ) Εὐνοια, (ὁ δεσπότης, κλ. εν.), (ὁ οἰκέτης, αιτ. πληθ.) τρέφει.
 (ζ) (ὁ ἀκροατής, δοτ. πληθ.) καὶ (ὁ θεατής, δοτ. πληθ.) προσήκει (ἡσυχία, αιτ. εν.) ἄγειν.
 (η) Ἡ σιωπὴ ἐστὶ κόσμος (ὁ νεανίας, γεν. πληθ.)

4. Να μεταφέρετε τις ακόλουθες προτάσεις στον αντίθετο αριθμό:

- (α) Τοῖς ἀνοήτοις οὐ λόγος, ἀλλὰ συμφορὰ ἐστὶ διδάσκαλος.

 (β) Καλὸν φύουσι καρπὸν οἱ σεμνοὶ τρόποι.

 (γ) Λύκος πρόβατον ἐκ ποιμνίου κλέπτει.

Γ. ΕΠΙΘΕΤΟ
 Δευτερόκλιτα επίθετα: το αρσενικό και το ουδέτερο κλίνονται σύμφωνα με τη Β' κλίση ουσιαστικών και το θηλυκό σύμφωνα με την Α' κλίση ουσιαστικών.

Τὰς μὲν τῶν φαύλων ἀνθρώπων πονηρὰς συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσεν, τὰς δὲ τῶν σπουδαίων καὶ χρηστῶν ἀνθρώπων ἀγαθὰς φιλίας οὐδ' ὁ αἰώνιος χρόνος δύναται ἐξαλεῖψαι.
 Ἰσοκράτης (διασκευή)

1. Να σχηματίσετε τα τρία γένη των υπογραμμισμένων επιθέτων του κειμένου στην ονομαστική του ενικού αριθμού.

ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ

2. Να προσαρμόσετε το γένος, την πτώση και τον αριθμό του επιθέτου, που σας δίνεται, στο ουσιαστικό που συνοδεύει:

- (α) ἐν στήλῃ (λίθινος)
(β) (ὄσιος καὶ δίκαιος) ἐργασιῶν
(γ) (ἀρχαῖος) πίναξι
(δ) (θερμὸς) ὕδωρ
(ε) (κραταιὸς) μάχην
(στ) μαρτυρία (ἄξιος)
(ζ) (ξύλινος) γέφυρα
(η) (γενναῖος) ὦ Γλαῦκε
(θ) πόλιν (μικρὸς)
(ι) (ὄμοιος) τόλμας
(ια) (ἴσος) τύχαις
(ιβ) (ξύλινος) πύργους
(ιγ) (τίμιος) παιδευτὰς
(ιδ) (πονηρὸς) γλῶσσα
(ιε) (λαμπρὸς) ἡμέραν

Δ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

I. Σύνταξη του ρήματος:

Αμετάβατα ρήματα: η ενέργειά τους δεν μεταβαίνει σε κάτι άλλο.

Μεταβατικά ρήματα: η ενέργειά τους μεταβαίνει σε άλλο πρόσωπο ή πράγμα, το οποίο λέγεται αντικείμενο.

Μονόπτωτα μεταβατικά ρήματα: η ενέργειά τους μεταβαίνει σε μία μόνο έννοια (ένα αντικείμενο, ή σε γενική, ή σε δοτική, ή σε αιτιατική).

Δίπτωτα μεταβατικά ρήματα: η ενέργειά τους μεταβαίνει σε δύο εντελώς διαφορετικές έννοιες (δύο αντικείμενα: αιτιατική+αιτιατική, αιτιατική+γενική, αιτιατική+δοτική)

II. Αντικείμενο άμεσο και έμμεσο. Άμεσο είναι:

(α) από τις δύο αιτιατικές εκείνο που δηλώνει πρόσωπο,

(β) από την αιτιατική+γενική εκείνο που είναι σε αιτιατική,

(γ) από τη γενική+δοτική εκείνο που είναι σε γενική

1. Να αναλύσετε συντακτικώς τις πιο κάτω προτάσεις ως εξής:
- (α) να βρείτε τα ρήματα και τα υποκείμενά τους,
 - (β) να διακρίνετε ποια ρήματα είναι μονόπτωτα και ποια δίπτωτα,
 - (γ) να βρείτε το αντικείμενο των μονόπτωτων και τα αντικείμενα των δίπτωτων ρημάτων,
 - (δ) να διακρίνετε τα αντικείμενα των δίπτωτων ρημάτων σε άμεσα και έμμεσα.

(α) Πολλά οί θεοί παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις.

.....

(β) Τοὺς ἄνδρας ἄγουσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

.....

(γ) Οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων τιμῶν ἤξιωσαν.

.....

(δ) Οὐ τοῦτο ἐρωτῶ σε.

.....

(ε) Μίσει τοὺς κολακεύοντας.

.....

(στ) Οἱ πολέμιοι φρουροῦσι τὰς πύλας.

.....

(ζ) Οἱ στρατιῶται ἐβοήθουν τοῖς φίλοις.

.....

(η) Βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός.

.....

(θ) Ὁ πάππος τὸν Κῦρον καλὴν στολὴν ἐνέδυσσε.

.....

(ι) Ὁ βασιλεὺς ἔπεμψε κήρυκας.

.....

(ια) Ἀνδρῶν τὴν πόλιν ἐκένωσε.

.....

(ιβ) Ἡμεῖς μετεσχέκαμεν τῶν ἱερῶν ὑμῖν.

.....

Ε. ΤΠΝΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝΟΙ

Μακρά: η, ω, αυ, ευ, ηυ, υι, ει, αι, οι, ου

Βραχεία: ε, ο,
οι δίφθογγοι αι και οι στο τέλος κλιτής λέξης

Δίχρονα: α, υ, ι

Τότε μὲν οὖν ὁ Κροῖσος οὕτω τοῦ Σόλωνος κατεφρόνησεν· ἐπεὶ δὲ Κύρῳ συμβαλὼν ἐκρατήθη μάχη, καὶ τὴν πόλιν ἀπώλεσε, καὶ ζῶν ἀλοῦς αὐτὸς ἔμελλε καταπίμπρασθαι, καὶ γενομένης πυρᾶς ἀνεβιβάσθη δεδεμένος θεωμένων Περσῶν ἀπάντων καὶ Κύρου παρόντος, ἐφ' ὅσον ἐξικνεῖτο [...] φθηγξάμενος ἀνεβόησε τρίς, «ᾧ Σόλων».

Πλουτάρχου Σόλων, 28

1. Να βρείτε σε ποια από τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου εφαρμόζεται ο καθένας από τους πιο κάτω κανόνες. Προσπαθήστε να βρείτε στο κείμενο περισσότερες λέξεις για κάθε κανόνα.

(α) Βραχεία συλλαβή, όταν τονίζεται, παίρνει πάντα οξεία:

.....

(β) Μακρά παραλήγουσα μπροστά από μακρά λήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει οξεία:

.....

(γ) Μακρά παραλήγουσα μπροστά από βραχεία λήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει περισπωμένη:

.....

(δ) Η προπαραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντα οξεία (και όταν είναι μακρά):

.....

(ε) Η γενική (και η δοτική) πτώση, όταν τονίζεται στη λήγουσα, παίρνει περισπωμένη:

.....

2. Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τις δασυνόμενες λέξεις, αξιοποιώντας λεξικό ή τη Γραμματική σας.

Α	ἅγιος, ἄμαρτία, ἀγνός,
---	------------------------

E	ἔδρα, ἔσπερα, ἐρμηνεύω,
H	ἥλιος, ἦττα, ἦσυχος,
I	ἰδρύω, ἱερός, ἱστορία,
O	ὁδός, ὄλος, ὀρίζω,
Ω	ᾠρα, ᾠραῖος,
Ἄρθρα	ὄ, ἦ,
Αντωνυμίες	ἡμεῖς, ὄς,
Σύνδεσμοι	ἕως, ὅμως,
Αριθμητικά	εἷς, ἓν, ἕξ, ἑπτὰ,

3. Εξασκηθείτε, τονίζοντας τις πιο κάτω λέξεις:

ἄνθρωπος	δωρον	τῆς χαρας	νεος	λεγειν
ἔρχομαι	τιμωμεν	ὁδος	γλωσσαι	θεραπειαι
πολεμου	ὁδων	τοῦ μαθητου	ἀνθρωπων	ἐπιπληττω
κηπος	ἐκεινη	βεβαιος	ταῖς τιμαις	γιγνωσκειν
κηπου	ἐκεινος	βεβαιως	μαθητων	ἄλωπηξ
κηποι	αἰτησις	τοῖς μαθηταις	βουλομαι	σπηλαιον
οὔτος	τιμων	τῇ χαρα	ἐπαινουμεν	χαλεπωτερος
μνημη	ᾧ μαθηται	αἰτησις	ἐρωτησαι	Ἀθηναιους

ΣΤ. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Προχωρώντας από τάξη σε τάξη στη μελέτη της Αρχαίας Ελληνικής, αρχίζουμε να κτίζουμε ένα βασικό λεξιλόγιο με λέξεις που θα συναντούμε ξανά στα κείμενα. Πιο κάτω σας δίνονται οδηγίες για την κατασκευή ενός μικρού Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής με λέξεις που γνωρίσατε από τα κείμενα που διδαχθήκατε στην Α' και τη Β' Γυμνασίου.

Το μικρό μου Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής

- Συγκεντρώστε λέξεις από τα κείμενα των Ενοτήτων σας.
- Προτιμήστε λέξεις που σας ήταν εντελώς άγνωστες από τη Νέα Ελληνική ή λέξεις που λέμε και σήμερα, αλλά με διαφορετική σημασία.
- Οι λέξεις πρέπει να μπουν σε αλφαβητική σειρά.
- Η λέξη που θα ερμηνευτεί είναι το λήμμα του Λεξικού και γράφεται με μαύρα γράμματα, για να ξεχωρίζει από την ερμηνεία που την ακολουθεί.
- Τα ρήματα πρέπει να γραφούν στο α' πρόσωπο ενικού αριθμού του Ενεστώτα ενεργητικής ή μέσης φωνής και όχι στη μορφή που βρίσκονται μέσα το κείμενο.
- Τα ουσιαστικά και τα επίθετα πρέπει να γραφούν στην ονομαστική του ενικού αριθμού και όχι στη μορφή που βρίσκονται μέσα στο κείμενο.
- Μετά το λήμμα του ουσιαστικού ακολουθεί κόμμα και το άρθρο της λέξης, όπως στο παράδειγμα: **νεανίας, ὁ**
- Μετά από το λήμμα ακολουθεί η γραμματική του ταυτότητα με συντομογραφία όπως: ρ. = ρήμα, ουσ. = ουσιαστικό, επιθ. = επίθετο, μτχ. = μετοχή, αντ.=αντωνυμία, επιρρ. = επίρρημα, προθ.=πρόθεση
- Για τα ουσιαστικά δηλώνεται και το γένος τους ως εξής: αρσ., θηλ., ουδ. και η κλίση τους ως εξής: α' κλ., β' κλ., γ' κλ.
- Για τα ρήματα δηλώνεται και η φωνή τους ως εξής: ε.φ., μ.φ.
- Για τα επίθετα και τις μετοχές δίνονται και τα τρία γένη όπως:
πονηρός, -ά, -όν και λύων, -ουσα, -ον
- Μετά από τη γραμματική ταυτότητα ακολουθεί η σημασία της λέξης στη Νέα Ελληνική.

- Πιο κάτω σας δίνονται μερικά παραδείγματα, για να ξεκινήσετε το Λεξικό σας:

A

άμαρτία, ή: ουσ., θηλ. α' κλ., το σφάλμα, το λάθος

B

βούλομαι: ρ., μ.φ., θέλω

Γ

γιγνώσκω: ρ., ε.φ., γνωρίζω

E

ἐκ: πρόθ., από

Θ

θεραπεύω: ρ., ε.φ. καλλιεργώ, φροντίζω

K

κοσμῶ: ρ., ε.φ., στολίζω

Λ

λείπω: ρ., ε.φ., εγκαταλείπω

λύων, -ουσα, -ον: μτχ. του ρ. λύω, αυτός που λύει

N

νεανίας, ό: ουσ. αρσ. α' κλ., ο νεαρός άνδρας

O

όρῶ: ρ., ε.φ., βλέπω

Π

πολλάκις: επιρρ., πολλές φορές

πονηρός, -ά, -όν: επίθ. β' κλ., ο κακός

Υ

ύμεις: αντ., εσείς

X

χρηστός, -ή, -όν: επίθ., β' κλ., ο χρήσιμος

Ψ

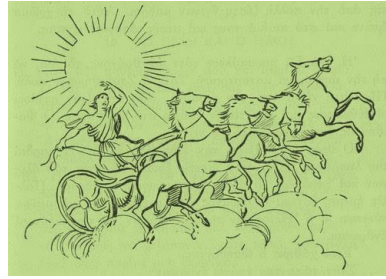
ψέγω: ρ. ε.φ., κατηγορώ

πλῶ χρήσασθαι
(να έχετε καλό ταξίδι)

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ: Ἡλιος και βάτραχοι (προαιρετική επεξεργασία)

Εισαγωγικό σημείωμα:

Οι γνωστοί διδακτικοί μύθοι του Αισώπου αναδεικνύουν ανθρώπινες αδυναμίες και παρακινούν για τη διόρθωσή τους.

Γάμοι τοῦ Ἡλίου θέρους ἐγίνοντο· πάντα δὲ τὰ ζῶα ἔχαιρον ἐπὶ τούτῳ, ἠγάλλοντο δὲ καὶ οἱ βάτραχοι. Εἷς δὲ τούτων εἶπεν· ὦ μῶροι, εἰς τί ἀγάλλεσθε; εἰ γὰρ μόνος ὦν ὁ Ἡλιος πάσαν ἰλὺν ἀποξηραίνει, εἰ γήμας ὅμοιον αὐτῷ παιδίον γεννήσει, τί οὐ πάθωμεν κακόν; Ὅτι πολλοὶ τῶν τὸ φρόνημα κουφότερον ἐχόντων χαίρουσιν ἐπὶ πράγμασιν τοῖς μὴ χαρὰν ἔχουσιν.

Αἰσώπου Μῦθοι

Μεταγραφή κειμένου σε νοηματικές ενότητες

Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Γάμοι τοῦ Ἡλίου

θέρους ἐγίνοντο:

α-πρότ

πάντα δὲ τὰ ζῶα ἔχαιρον ἐπὶ τούτῳ,

α-πρότ

ἠγάλλοντο δὲ καὶ οἱ βάτραχοι.

α-πρότ

Εἷς δὲ τούτων εἶπεν·

α-πρότ

ὦ μωροί, εἰς τί ἀγάλλεσθε;

α-πρότ

εἰ γὰρ μόνος ὦν ὁ Ἡλιος

εἰ(υποθ)-πρότ μτχ φρ (επιθ)

πάσαν ἰλὺν ἀποξηραίνει,

εἰ γήμας ὅμοιον αὐτῷ παιδίον γεννήσει,

μτχ φρ (επιρ)

εἰ(υποθ)-πρότ

τί οὐ πάθωμεν κακόν;

α-πρότ

Ὅτι πολλοὶ

ὄτι(αιτ)-πρότ

τῶν τὸ φρόνημα κουφότερον ἐχόντων

μτχ φρ (επιθ)

χαίρουσιν ἐπὶ πράγμασιν

τοῖς μὴ χαρὰν ἔχουσιν.

μτχ φρ (επιθ)

Λεξιλόγιο

ἡγάλλοντο < ἀγάλλομαι

μῶροι < μῶρος

ἰλὺν < ἰλὺς

κουφότερον < κουφότερος, κοῦφος

γήμας < ἔγημα

χαίρομαι

ανόητοι

λάσπη

πιο ελαφρός

όταν νυμφευτεῖ

Άσκηση συγγραφής κειμένου

Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να αναζητήσετε στο διαδίκτυο κείμενα (μύθους, παροιμίες, ποιήματα, πεζά) που αναφέρονται στον **ήλιο**. Στη συνέχεια, να δημιουργήσετε μια διακειμενική σύνθεση, που θα παρουσιάζει τις ποικίλες μορφές που έδωσαν στον ήλιο διάφοροι δημιουργοί από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα και να τη δημοσιεύσετε στην εφημερίδα του Σχολείου σας.

Β. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφέρετε τα πιο κάτω ρήματα στον Παρακείμενο.

- (α) κρίνω → (στ) ἐλπίζω →
(β) κηρύττω → (ζ) ταράττω →
(γ) πιστεύω → (η) ἀναγράφω →
(δ) ψύχω → (θ) φθείρω →
(ε) θύω → (ι) θηρεύω →

2. Να συμπληρώσετε τα κενά, επιλέγοντας τον ορθό ρηματικό τύπο.

- (α) Ἡμεῖς (κελεύω, Παρακ.) τὸν στρατηγόν.
i) ἐκεκελεύκαμεν ii) κεκελεύκαμεν iii) κεκελεύκεμεν
(β) Ἐγὼ (διδάσκω, Υπερσ.) τὸν μαθητήν.
i) δεδιδάχαιν ii) ἐδεδιδάχαιν iii) δεδίδαχα
(γ) Οἱ βάρβαροι (λύω, Παρακ.) τὰς σπονδάς.
i) λέλυκαν ii) λελύκασιν iii) ἐλελύκεσαν
(δ) Οἱ στρατιῶται τρόπαιον ἐπὶ τοῦ λόφου (ἰδρύω, Υπερσ.).
i) ἰδρύκεσαν ii) ἰδρύκασιν iii) ἰδρύκασαν
(ε) Ὅρατε ὅσα ἡμῖν οἱ πολέμιοι (πράττω, Παρακ.).
i) ἐπεπράχεσαν ii) πεπράκασιν iii) πεπράχασιν

(στ) Τοῖς μὲν Ἀθηναίοις Σόλων τοὺς νόμους (γράφω, Παρακ.), τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις Λυκοῦργος.

- i) ἐγεγράφει ii) γέγραφε iii) γράφει

(ζ) Ἡ πίστις τὴν κόρην (σώζω, Παρακ.).

- i) ἐσεσώκει ii) σέσωκε iii) σώζει

3. Να συμπληρώσετε τις πιο κάτω προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των ρημάτων που είναι στην παρένθεση.

(α) Εἶπον πολλὰ καὶ δεινὰ τούτους (πράττω, απαρέμφ. Παρακ.).

(β) Λέγουσι (θύω, απαρέμφ. Παρακ.) Ἀγαμέμνονα ἐν Αὐλίδι τὴν θυγατέρα Ἴφιγένειαν τῇ Ἀρτέμιδι.

(γ) Τισσαφέρνης ἀνήγγειλε τῷ τῶν Περσῶν βασιλεῖ (ἄθροίζω, απαρέμφ. Παρακ.) τὸν Κλέαρχον στρατεύμα ἐν Χερρόνησῳ.

Γ. ΕΝΑ ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ

1. Να συμπληρώσετε τα κενά στον πιο κάτω πίνακα με τους τύπους του Παρακειμένου του κειμένου της Ενότητας («Το ἄρμα του Ἡλίου»). Στη σκιασμένη στήλη θα σχηματιστεί η λέξη που λείπει από τη φράση του κειμένου «μειρακίῳ ἀνοήτῳ πιστεύσας τὸ»:

α.																		
β.				π	α	ρ	α	κ	ε	ί	μ	ε	ν	ο	ς			
γ.																		
δ.																		

(β) Να γράψετε το πρόσωπο και τον αριθμό στον οποίο βρίσκονται τα πιο πάνω ρήματα:

2. Να συμπληρώσετε τις ακόλουθες προτάσεις, τοποθετώντας τα ρήματα που είναι στην παρένθεση στον Παρακείμενο και Υπερσυντέλικο.

(α) Ἡ πόλις ἡμῶν σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα πολλάκις ἤδη / (σώζω).

(β) Οὗτος / (στρατεύω) ἐπὶ βασιλέα.

(γ) Ἀγαμέμνων ἐν Αὐλίδι Ἴφιγένειαν / (θύω).

(δ) Ὑμεῖς τὰς ἐπιστολάς /
(γράφω).

(ε) Σὺ τὰς σπονδὰς / (λύω).

(στ) Ἡμεῖς / (φυτεύω) πολλὰ
δένδρα ἐν τῇ ἀγορᾷ.

(ζ) Ὑμεῖς / (πείθω) τοὺς
Ἀθηναίους.

(η) Οὗτοι λέγουσιν ὅτι οἱ πολέμοι χρήματα καὶ πρόβατα
..... / (διαρπάζω).

3. Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στον αντίθετο αριθμό.

(α) Ὁ σοφιστὴς τὸν νέον οὐ πέπεικε.

.....

(β) Οἱ πολῖται τοὺς ληστὰς μεμηνύκασιν.

.....

(γ) Ὁ μαθητὴς τὸν παιδοτρίβην ἐζήτηκε.

.....

4. Να μεταφέρετε τις προτάσεις που ακολουθούν στα Αρχαία Ελληνικά.

(α) Οἱ θεατὲς ἔχουν θαυμάσει τοὺς νικητὲς.

.....

(β) Οἱ σοφιστὲς ἔχουν εκπαιδεύσει τοὺς νέους.

.....

(γ) Οἱ εχθροὶ εἶχαν λύσει τὶς σπονδές.

.....

Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

❖ Να απομνημονεύσετε την πιο κάτω πρόταση και να μάθετε την ορθογραφία της.

«Τοιοῦτον ἡμῖν τὸν καλὸν ἠγίοχον καὶ διφρηλάτην ἐκπέπομφας».

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ: «Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε»
(προαιρετική επεξεργασία)

Εισαγωγικό σημείωμα:

Στον βίο του Σόλωνα ο Πλούταρχος διασώζει το περιστατικό από τη ζωή του Κροΐσου, στο οποίο φαίνεται πώς και πότε ο βασιλιάς κατανόησε τη σημασία των λόγων του Σόλωνα.

Τότε μὲν οὖν ὁ Κροῖσος οὕτω τοῦ Σόλωνος κατεφρόνησεν· ἐπεὶ δὲ Κύρῳ συμβαλὼν ἐκρατήθη μάχη, καὶ τὴν πόλιν ἀπώλεσε, καὶ ζῶν ἄλους αὐτὸς ἔμελλε καταπίμπρασθαι, καὶ γενομένης πυρᾶς ἀνεβιάσθη δεδεμένος θεωμένων Περσῶν ἀπάντων καὶ Κύρου παρόντος, ἐφ' ὅσον ἐξικνεῖτο [...] φθεγξάμενος ἀνεβόησε τρίς, «ὦ Σόλων».

Πλουτάρχου Σόλων, 28

Μεταγραφή κειμένου σε νοηματικές ενότητες

Τότε μὲν οὖν ὁ Κροῖσος	
οὕτω τοῦ Σόλωνος <u>κατεφρόνησεν</u> .	α-πρότ
ἐπεὶ δὲ Κύρῳ συμβαλὼν ἐκρατήθη μάχη,	ἐπεὶ(χρον)-πρότ, μτχ φρ(επιρ)
καὶ τὴν πόλιν ἀπώλεσε,	ἐπεὶ(χρον)-πρότ
καὶ ζῶν	μτχ φρ(κατηγ)
ἄλους αὐτὸς ἔμελλε καταπίμπρασθαι,	ἐπεὶ(χρον)-πρότ, μτχ φρ(επιρ)
καὶ γενομένης πυρᾶς	μτχ φρ(επιρ)
ἀνεβιάσθη δεδεμένος	ἐπεὶ(χρον)-πρότ, μτχ φρ(επιθ)
θεωμένων Περσῶν ἀπάντων	μτχ φρ(επιρ)
καὶ	
Κύρου παρόντος,	μτχ φρ(επιρ)
ἐφ' ὅσον ἐξικνεῖτο	ἐφ' ὅσον(χρον)-πρότ
[...]	
φθεγξάμενος	μτχ φρ(επιρ)
<u>ἀνεβόησε τρίς</u> , «ὦ Σόλων».	α-πρότ

Λεξιλόγιο

συμβάλων < συμβάλλω

άλους < αλίσκομαι

καταπίμπρασθαι < καταπίπραμαι

ἔξικνεῖτο < ἔξικνέομαι-οὔμαι

αφού συγκρούστηκε

αφού συνελήφθη

να καεί

οδηγούνταν

Κατανόηση κειμένου

Να εντοπίσετε κοινά στοιχεία ανάμεσα στο κείμενο της ενότητας («Το θλιβερό τέλος ενός τυράννου») και το κείμενο του Τετραδίου Εργασιών («Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε»).

Β. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να συμπληρώσετε τα κενά, επιλέγοντας τον ορθό ρηματικό τύπο.

(α) Ὁρέστης ὑπὸ τῶν Ἐρινύων (διώκομαι, Ὑπερσ.).

i) δεδιώκται ii) ἐδεδίωκτο iii) ἐδεδίωχθε

(β) Ὑμεῖς πάντες (πείθομαι, Παρακ.) οὐδὲν δικαιοσύνης ἄμεινον εἶναι.

i) πεπεισμεθα ii) ἐπέπεισθε iii) πέπεισθε

(γ) Αἱ τῆς πόλεως πύλαι ὑπὸ τῶν φυλάκων (κλείομαι, Ὑπερσ.).

i) κεκλεισμένοι ἦσαν ii) κέκλεισται iii) κεκλεισμένοι εἰσὶν

(δ) Ἐγὼ (παιδεύομαι, Παρακ.) βλέπων εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακά.

i) πεπαιδευμαι ii) ἐπαιδευόμην iii) ἐπεπαιδευμην

(ε) Οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ (πορεύομαι, Ὑπερσ.).

i) ἐπεπόρευντο ii) πορεύονται iii) πεπόρευνται

2. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των ρημάτων που είναι στην παρένθεση.

(α) Ὑμεῖς (κλύομαι, Παρακ.) τὸν ποταμὸν διαβαίνειν.

(β) Ξενοφῶν τῇ Ἀθηνᾶ (θύομαι, Ὑπερσ.).

(γ) Ἡμεῖς (διώκομαι, Ὑπερσ.) ὑπὸ τῶν πολεμίων.

(δ) Ἐγὼ ἅπαντα τὸν βίον (πολιτεύομαι, Παρακ.) σωφρόνως καὶ ἀξίως τῆς πόλεως.

(ε) Τρεῖς μόνοι Ἕλληνες (τοξεύομαι, Παρακ.).

(στ) Ἡμεῖς (παιδεύομαι, Παρακ.) ὑπὸ τοῦ διδασκάλου.

3. Να αντικαταστήσετε τον Παρακείμενο με Υπερσυντέλικο και αντίστροφα.

(α) Ἡμεῖς πρὸ τοῦ ἔργου ἐβεβουλεύμεθα. (.....)

(β) Σὺ ἐπέπαυσο τρέφων τὴν μητέρα. (.....)

(γ) Ἐγὼ τῆς πρώτης τάξεως τέταγμα. (.....)

(δ) Ταῦτα πάντα ἐγγέγραπτο ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ. (.....)

(ε) Ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἀρχῆθεν πεπαιδευσθε τοὺς μὲν γέροντας σέβεσθαι τοῖς δὲ νόμοις πείθεσθαι. (.....)

(στ) Σωκράτης δ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς ἀνεπέπαυτο ἡσύχως. (.....)

(ζ) Ὁ κόσμος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἄριστα τέτακται. (.....)

4. Να συμπληρώσετε τις πιο κάτω προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των ρημάτων που είναι στην παρένθεση.

(α) Διέγνωστο τοῖς Λακεδαιμονίοις (λύομαι, ἀπαρέμφ. Παρακ.) τὰς σπονδὰς.

(β) Τίς οὐ νομίζει ταῦτα ὑπὸ Σωκράτους ἄριστα (πράττομαι, ἀπαρέμφ. Παρακ.);

(γ) Οὐκ ἔδει νῦν βουλευέσθαι, ἀλλὰ (βουλεύομαι, ἀπαρέμφ. Παρακ.).

5. Να μεταφέρετε τις προτάσεις που ακολουθούν στα Αρχαία Ελληνικά.

(α) Οι σπονδές έχουν λυθεί.

.....

(β) Οι στρατιώτες είχαν εκπαιδευτεί.

.....

Γ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να αντιστοιχίσετε τους υπογραμμισμένους όρους των προτάσεων της Α' στήλης με τα στοιχεία που ταιριάζουν στη Β' στήλη. Ένα στοιχείο της Β' στήλης περισσεύει.

Α' στήλη		Β' στήλη	
1	Οὗτος <u>λέγει</u> ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν.	α	ρήμα αμετάβατο
2	Ὁ μαθητὴς <u>γράφει</u> .	β	έμμεσο αντικείμενο
3	Οἱ πονηροὶ ἐργάζονται <u>τοὺς ἀγαθοὺς κακόν</u> .	γ	ρήμα συνδεδετικό
4	Οἱ ἵππειοὶ τὴν πόλιν <u>φυλάττουσι</u> .	δ	σύστοιχο αντικείμενο
5	Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν <u>νίκην</u> λαμπράν.	ε	άμεσο αντικείμενο
6	Κῦρος μισθὸν ἔδωκε <u>τοῖς Ἕλλησι</u> .	στ	ρήμα μονόπτωτο
		ζ	ρήμα δίπτωτο

1		2		3		4		5		6	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--

2. Να σημειώσετε δίπλα από κάθε πρόταση αν το υπογραμμισμένο ρήμα είναι μεταβατικό (Μ) ή αμετάβατο (Α). Αν είναι μεταβατικό, να βάλετε σε κύκλο το αντικείμενό του.

- (α) Οἱ πολέμιοι ἀδρανοῦσι.
- (β) Ὁ παῖς γελά.
- (γ) Οἱ Θηβαῖοι ἔπεμψαν κήρυκας.
- (δ) Οὐ παραδίδομεν ὑμῖν τὰ ὅπλα.
- (ε) Ἀγησίλαος τοὺς συμμάχους συνεκάλεσε.
- (στ) Οἱ στρατιῶται ἔτρεχον.
- (ζ) Οἱ δημαγωγοὶ τὰ πλήθη κολακεύουσι.
- (η) Οἱ Ἀθηναῖοι ἐφρούρουν τὰ τεῖχη.
- (θ) Προέταξαν τοὺς ἵππέας τῶν φαλάγγων.
- (ι) Κῦρος δίδωσι τῷ Ἀριστίππῳ μισθόν.
- (ια) Ἄπαντες μετεῖχον τῆς ἐορτῆς.
- (ιβ) Ἐπαινοῦμεν τοὺς ἀθλητάς.
- (ιγ) Οἱ πολῖται πεῖθονται τοῖς νόμοις.
- (ιδ) Οἱ πολέμιοι ἔφρευγον.
- (ιε) Σὺ τοὺς θεοὺς θεραπεύσεις.
- (ιστ) Οἱ παῖδες τὰς ἀσκήσεις λελύκασιν.
- (ιζ) Οἱ σοφισταὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ διδάσκουσι.
- (ιη) Οἱ παῖδες γυμνάζονται καθ' ἡμέραν.

3. Να χαρακτηρίσετε τα ρήματα των πιο κάτω προτάσεων ως μονόπτωτα (Μ) ή δίπτωτα (Δ) και να υπογραμμίσετε τα αντικείμενά τους.

- (α) Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος.
- (β) Οἱ Ἕλληνες φρουροῦσι τὰς πύλας.
- (γ) Λέγω ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν.
- (δ) Κρούω τὴν θύραν.
- (ε) Ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις.
- (στ) Νικίας ἔγραψεν ἐπιστολήν.
- (ζ) Ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων κινδύνους.
- (η) Ὅμοιάζω τῷ πατρὶ.
- (θ) Οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσιν τῶν ἀγαθῶν.
- (ι) Οἱ Ἀθηναῖοι ἤκουσαν τῶν πρέσβων.
- (ια) Δημοσθένης συνεβούλευε Ἀθηναίοις ταῦτα.
- (ιβ) Λῦσόν με τῶν δεσμῶν.

4. Να σημειώσετε στην παρένθεση την πτώση των υπογραμμισμένων αντικειμένων και να τα διακρίνετε σε άμεσα και έμμεσα.

- (α) Τὸν ἄροτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. (.....) (.....)
 Άμεσο: Ἐμμεσο:
- (β) Μὴ κρύψης με τοῦτο. (.....) (.....)
 Άμεσο: Ἐμμεσο:
- (γ) Ταῦτα τοῖς προγόνοις δόξαν φέρει. (.....) (.....)
 Άμεσο: Ἐμμεσο:
- (δ) Ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. (.....) (.....)
 Άμεσο: Ἐμμεσο:
- (ε) Πληρῶ τὸν πίθον ἐλαίου. (.....) (.....)
 Άμεσο: Ἐμμεσο:
- (στ) Μετεσχῆκαμεν ὑμῖν τῶν ἱερῶν. (.....) (.....)
 Άμεσο: Ἐμμεσο:
- (ζ) Ἐμοῦ ἀκούσεσθε τὴν ἀλήθειαν. (.....) (.....)
 Άμεσο: Ἐμμεσο:
- (η) Δείξουσιν οἱ μαθηταὶ ἡμῖν ὁδόν. (.....) (.....)
 Άμεσο: Ἐμμεσο:
- (θ) Διδάσκω σε τὴν ἀρετὴν. (.....) (.....)
 Άμεσο: Ἐμμεσο:

Δ. ΕΝΑ ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ

1. Να γράψετε τα πιο κάτω ρήματα στον Παρακείμενο και Υπερσυντέλικο μέσης φωνής στο πρόσωπο που ζητείται.

	Ρήματα	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
σύ	κελεύομαι		
	φυτεύομαι		
	παύομαι		
ὕμεις	πορεύομαι		
	κωλύομαι		
	βουλεύομαι		

2. Να υπογραμμίσετε τα αντικείμενα των ρημάτων στις πιο κάτω προτάσεις και να τα διακρίνετε σε άμεσα, έμμεσα και σύστοιχα.

- (α) Θηβαῖοι πολλὰ καὶ μεγάλα ἡμᾶς ἠδίκησαν.
- (β) Ἡ σιγὴ τοῖς ἀνθρώποις κόσμον φέρει.
- (γ) Λάχης διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν.
- (δ) Νοσῶ νόσον βαρεῖαν.
- (ε) Ἡ μήτηρ ἔδωκε τῷ Κροίσῳ χρήματα.
- (στ) Κινδυνεύω τὸν ἔσχατον κίνδυνον.
- (ζ) Ἀλκιβιάδης πολλὰ ἤμαρτε.
- (η) Ἐδίδοσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς συμμάχοις λόγον.
- (θ) Ὅδοῦ παραχωροῦσιν οἱ νεώτεροι τοῖς πρεσβυτέροις.
- (ι) Ἀποκλείουσιν οἱ βάρβαροι ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ.
- (ια) Ἡ πόλις μεγάλην δύναμιν δύναται.
- (ιβ) Πράττουσι μεγάλας πράξεις.
- (ιγ) Αἱ ἀκροπόλεις ἔφερον κόσμον ταῖς πόλεσι.
- (ιδ) Ἡ μάθησις φέρει ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις.

3. Να μεταφέρετε τις λέξεις που δίνονται στην παρένθεση στην κατάλληλη πτώση και να δηλώσετε αν αυτές είναι τα άμεσα ή τα έμμεσα αντικείμενα των ρημάτων από τα οποία εξαρτώνται.

(α) Πολλά (ἀγαθόν) οἱ θεοὶ παρέχουσιν τοῖς (ἄνθρωπος).

Άμεσο: Έμμεσο:

(β) Ἐκοίνωσαν τοῖς (σύμμαχος) τῆς (δόξα).

Άμεσο: Έμμεσο:

(γ) Φοίνικες ἄνδρες τοὺς (Αἰγύπτιος) τὴν
(ναυπηγία) ἐδίδαξαν.

Άμεσο: Έμμεσο:

(δ) Ἡ μωρία πολλὰ (κακόν) τοῖς (ἄνθρωπος) φέρει.

Άμεσο: Έμμεσο:

(ε) Σωκράτης ἐδίδασκε τοὺς (μαθητῆς) τὴν (ἀρετή).

Άμεσο: Έμμεσο:

(στ) Οὐκ ἐπιτρέπομεν τῷ (λύκος) τοὺς (υἱός).

Άμεσο: Έμμεσο:

(ζ) Αἱ αἰσχροὶ διαβολαὶ δεινὴν (λύπη) τοῖς
(πολίτης) φέρουσι.

Άμεσο: Έμμεσο:

(η) Ἡ μάθησις φέρει πολλὰ (ἀγαθόν) τοῖς
(ἄνθρωπος).

Άμεσο: Έμμεσο:

4. Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στα Αρχαία Ελληνικά.

(α) Οι θεατές θαυμάζουν τους αθλητές.

.....

(β) Ο δάσκαλος διδάσκει τους νέους μουσική.

.....

Ε. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

❖ Να απομνημονεύσετε την πιο κάτω πρόταση και να μάθετε την ορθογραφία της.

«Καὶ ἦν δεῖγμα οὐ τὸ τυχόν τοῖς ἀνθρώποις ἐς σωφροσύνην καὶ τρόπου κόσμον ἢ τοῦ Διονυσίου ἐς οὕτω ταπεινὰ μεταβολή».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Λεξιλόγιο

ἀγάλλομαι	χαίρομαι, πανηγυρίζω
ἀδάμας, ὁ	διαμάντι
ἀλίσκομαι, ἄορ. ἑάλων, μτχ. ἀλοῦς-ἀλοῦσα-ἀλὸν	συλλαμβάνομαι, αιχμαλωτίζομαι
ἀναιρέομαι-ἀναιροῦμαι, παθ. ἄορ. ἀνηρέθην	φονεύομαι
ἀπόλλυμι, πρκ. ἀπολώλεκα	καταστρέφω
ἀρχή, ἡ	εξουσία
ἀφαιρέομαι - ἀφαιροῦμαι	αφαιρούμαι, απομακρύνομαι
δέομαι, πρκ. δέδεμαι, (ἀδάμαντι δεδεμένην)	δένομαι (δεμένη με διαμάντι, πολύ σταθερή)
διάγω	περνῶ τη ζωή μου
διφρηλάτης, ὁ	αρματηλάτης
δίφρος, ὁ	ἄρμα, ὄχημα, κάθισμα
ἔγημα, μτχ. γήμας-γήμασα-γῆμαν	νυμφεύομαι, παντρεύομαι
ἐκπέμπω, πρκ. ἐκπέπομφα	στέλνω ἔξω, αποστέλλω
ἐξικνέομαι-ἐξικνοῦμαι	φτάνω
ἐπιθαρῤῥέω-ἐπιθαρῤῥῶ	έχω εμπιστοσύνη
εὖ, ἐπίο.	καλά
εὖ μάλα	πολύ καλά, εντελώς
ιλύς, ἡ	λάσπη
καταπίμπραμαι	κατακαίομαι
κόσμος, ὁ	κόσμημα, τάξη, μέτρο, κανόνας
κοῦφος-κούφη-κοῦφον	ελαφρός
κτάομαι-κτῶμαι, πρκ. κέκτημαι	εξασφαλίζω, κατέχω
μειράκιον, τὸ	έφηβος, νεαρός
μῶρος-μῶρα-μῶρον καὶ μωρός-μωρὰ-μωρὸν	ανόητος
οἶομαι	θεωρῶ, νομίζω
οἶος-οἶα-οἶον, ἀναφ. ἀντων.	τι είδους (έργα)

πενία, ἢ	φτώχεια, ἔνδεια
περιβάλλομαι, ὑπερσ. περιβεβλήμην	περιτριγυρίζομαι, εἶμαι κτισμένος γύρω
περιφράττομαι καὶ περιφράσσομαι	προστατεύομαι, θωρακίζομαι
συμβάλλω, ἀόρ. συνέβαλον	συγκρούομαι
τρόπος, ὁ	συμπεριφορά, διαγωγή
φέρομαι, παθ. ἀόρ. ἤνεχθην, μτχ. ἐνεχθεῖς-ἐνεχθεῖσα- ἐνεχθέν	φέρνομαι, κινούμαι

Συντομογραφίες που συνοδεύουν την κατά κώλα γραφή

- α-προτ** κύρια πρόταση
- εἰ (υποθ)-πρότ** υποθετική πρόταση εισαγόμενη με το *εἰ*
- ἐπεὶ (χρον)-προτ** χρονική πρόταση, εισαγόμενη με το *ἐπεὶ*
- ἐφ' ὅσον (χρον)-προτ** χρονική πρόταση, εισαγόμενη με το *ἐφ' ὅσον*
- ὅτι (αιτ)-πρότ** αιτιολογική πρόταση, εισαγόμενη με το *ὅτι*
- μτχ φρ (επιθ)** μετοχική φράση (η μετοχή είναι επιθετική)
- μτχ φρ (επιρ)** μετοχική φράση (η μετοχή είναι επιρρηματική)
- Η επιρρηματική μετοχή μπορεί να είναι: χρονική, αιτιολογική, τελική, υποθετική, εναντιωματική ή τροπική.
- μτχ φρ (κατηγ)** μετοχική φράση (η μετοχή είναι κατηγορηματική)

Σημείωση: Στην κατά κώλα γραφή υπογραμμίζεται μόνο το ρήμα της κύριας πρότασης.

